

รำลึกถึงรามาริบัติ อดีตสู่ปัจจุบัน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พันเอกหญิง แพทย์หญิงกนอมศรี ศรีชัยกุล

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ลงเสาเข็มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2509 แต่ได้เปิดทำการรับนักศึกษาแพทย์และผู้ป่วยเมื่อปี พ.ศ.2511 ดิฉันได้เริ่มชีวิตของครูแพทย์ที่รามาธิบดี เมื่อปี พ.ศ.2511 มีความตั้งใจมุ่งมั่นว่าจะฝักอบรมผลิตผลของรามาริบัติ ให้เป็นแพทย์ที่มีความรัก เมตตา และรับผิดชอบต่อชีวิตของเพื่อนมนุษย์ ตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระบรมราชชนก “ครูแพทย์” องค์แรกของประเทศไทย ผู้ทรงเป็นพระบิดาของการแพทย์ไทยแผนปัจจุบัน

ปณิธานของอาจารย์ผู้ก่อตั้งรามาริบัตินั้นใหญ่อิ่งนัก เพราะต้องการสร้างโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่งในประเทศไทยที่มีความเป็นเลิศ 3 ประการ คือ นักศึกษาแพทย์ซึ่งเป็นผลิตผลของรามาริบัติ การบริการผู้ป่วย และการวิจัย นักศึกษาแพทย์ก้าวเข้าสู่รามาริบัติตามเจตนารมณ์ของสถาบันแห่งนี้ เมื่อเริ่มบุกเบิกก่อตั้งอาจารย์ทุกคนมีส่วนในการสร้างความฝันให้เป็นความจริง ภาควิชาอายุรศาสตร์ในขณะนั้นมีอาจารย์เพียง 9 คน (รูปที่ 1) ศาสตราจารย์นายแพทย์เจต บุรี หัวหน้า

รูปที่ 1 อาจารย์และแพทย์ประจำบ้านภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล พ.ศ. 2497
ท่านอาจารย์ที่ยืนตรงกลางคือ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเสริฐ กังสดาลย์ (PK)

แถวที่ 1 ศ.วิกิจ วีรานุกัตต์, ศ.สุภา ณ นคร, ศ.ประเสริฐ กังสดาลย์, ศ.ตระหนักจิต ทะรินสุด, ศ.จำลอง ทะรินสุด, นพ.ชาญ สถาปนกุล

แถวที่ 2 สุรินทร์ เสรีกุล¹, อุกฤษดิ์ เปล่งวานิช², ศ.มงคล เครือตราฐ, สมพนธ์ บุญยคุปต์³, ไมตรี เรืองตระกูล⁴, จินดา พวงทอง⁵

แถวที่ 3 ภัทรา อรุณลักษณ์⁶, ม.ร.ว.พวงแก้ว ชุมพล⁷, กนอมศรี ศรีชัยกุล⁸, ดร.ณิ ดำรงมณี⁹, ประไพศรี, สำราญ สันฐานิชย์¹⁰

1 - 10 แพทย์ประจำบ้านอายุรศาสตร์ พ.ศ. 2497

รูปที่ 2 อาจารย์และแพทย์ประจำบ้าน

ภาควิชาอายุรศาสตร์ รามาธิบดี พ.ศ. 2511

อาจารย์แถวที่ 1 - เพ็ญวดี เจริญเวช, มรว.พัชรียา ชุมพล,
รจิต บุรี (หัวหน้าภาควิชา), พวงแก้ว สุนทรเวช
ณอมศรี ศรีชัยกุล

อาจารย์แถวที่ 2 - เกรียงไกร อัครวงศ์, สุขสวัสดิ์ เพ็ญสุวรรณ,
สมพนธ์ บุญยคุปต์, อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ภาควิชาอายุรศาสตร์ นายแพทย์ มรว.พัชรียา ชุมพล แพทย์หญิง มรว.พวงแก้ว สุนทรเวช แพทย์หญิงเพ็ญวดี แพทย์หญิงณอมศรี ศรีชัยกุล นายแพทย์สมพนธ์ บุญยคุปต์ นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายแพทย์เกรียงไกร อัครวงศ์ และนายแพทย์สุขสวัสดิ์ เพ็ญสุวรรณ โดยมี ศาสตราจารย์ นายแพทย์อารี วัลยะเสวี เป็นคณบดีคนแรก

งานก่อตั้งบุกเบิกรามาคิดีได้รับความสำเร็จอย่างงดงาม ด้วยปณิธานอันแน่วแน่ของอาจารย์ในขณะนั้น โดยมีพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระบรมราชชนกเป็นที่ยึดเหนี่ยว รามาธิบดีหอมฟุ้งกระจายไปทั่วในด้านการให้บริการ ศิษย์ของรามาคิดีที่จบการศึกษาไปได้รับคำชมเชยในด้าน ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถในการดูแลผู้ป่วย อาจารย์หลายคนมีงานวิจัยขึ้นบุกเบิกที่มีคุณค่าแก่เพื่อนมนุษย์ บรรยาภาคนิรามาคิดีแวดล้อมไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ระหว่างครูกับศิษย์ การประชุมวิชาการที่ค้ำคั่งด้วยอาจารย์ ทุกคนเข้าร่วมด้วย อภิปรายปัญหาที่น่าฟังในที่ประชุมคือ auditorium ที่แน่นจนล้นหลามในวันที่มี clinopathological

รูปที่ 3 หน้าหน่วยปฏิบัติการวิจัย รามาธิบดี พ.ศ. 2511

conference ทุกคนอยู่ที่นี่ พร้อมที่จะแสดงความรู้ ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ นี่คือนิยามของรามาคิดีในระยะ 4-5 ปีแรก

งานในความผิดชอบของดิฉันคือ การก่อตั้งหน่วยโลหิตวิทยาโดยมีที่ทำการที่ศูนย์วิจัยด้านหลัง และพร้อมกันนั้นก็มีส่วนร่วมในการบุกเบิกภาควิชาอายุรศาสตร์ไปด้วย

ในระยะต่อมาหลัง 14 ตุลาคม 2516 รามาธิบดีเริ่มเปลี่ยนไปเพราะการเมืองเข้ามาแทรกแซง บรรยาภาคนิรามาคิดีเริ่มเลือนหาย ในช่วง 14 ตุลาคม 2514 ถึง 6 ตุลาคม 2516 เป็นช่วงวิกฤตของรามาคิดีที่กระทบกระเทือนจากการเมือง ความแตกแยกทางความคิดที่ไม่ประนีประนอม นักศึกษาและอาจารย์เริ่มห่างเหินกัน สมาาจารย์ได้ก่อตั้งขึ้นโดยนายแพทย์ หม่อมราชวงศ์พัชรียา ชุมพล เป็นประธาน ต่อมาคือแพทย์หญิงณอมศรี ศรีชัยกุล เป็นประธาน บทบาทของสมาาจารย์ซึ่งพยายามโน้มน้าวให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักศึกษาและอาจารย์เพื่อการเรียนรู้ช่วยเหลือผู้ป่วยแม้ว่าจะเกิดผลบ้างแต่ก็มิได้กลับคืนมาดังเดิม

ดิฉันใช้ชีวิตอาจารย์แพทย์ที่รามาริบัติจนถึง พ.ศ.2522 ก็ตัดสินใจอำลาจากสถาบันที่รักและผูกพันมาตลอด แต่มีได้ละทิ้งรามาริบัติไปเลย ยังคงวนเวียนกลับมาทำกิจกรรมทุกอย่างเท่าที่ทำได้จนถึงปัจจุบันได้เห็นการเจริญเติบโตของศิษย์ที่เคยสอน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาว่าปัจจุบันมีหน้าที่การงานที่สำคัญ ในฐานะ “ครู” ย่อมมีความยินดีด้วย โดยเฉพาะถ้าความก้าวหน้าเป็นไปตามธรรมชาติแห่งวิชาชีพก็ยิ่งทำให้เกิดความปลื้มใจอย่างมาก แต่ถ้ามีอะไรก็ต้องทำให้ทุกคนมีทางเดินของตัวเองตามที่กรรมได้กำหนดมา

การแพทย์ระยะหลังโดยเฉพาะ 30 ปีที่ผ่านมาได้พัฒนาไปอย่างมากมาย ความก้าวหน้าในทางวิชาการผสมผสานกับการใช้ high technology ได้ช่วยชีวิตผู้ป่วยให้อยู่อย่างมีคุณภาพที่ดีมากขึ้น ปัจจุบันมะเร็งเป็นโรครักษาได้ การผ่าตัดตาหรือต่อกระดูกเป็นเรื่องง่ายมากการเปลี่ยนถ่ายอวัยวะต่างๆ เช่น ไชกระดูก ไต ตับ และอื่นๆ ประสบผลสำเร็จ สิ่งเหล่านี้จะทำให้แพทย์และผู้ป่วยอึดมั่นต่อความสำเร็จดังกล่าว แต่การณมิได้เป็นไปโดยคาดหวังการฟ้องร้องเกิดขึ้นมากมาย จนแพทย์ไม่สามารถจะปฏิบัติงานได้ กฎหมายที่ออกมามีลักษณะมิได้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของแพทย์ แพทย์ตกเป็นจำเลยของสังคม แพทย์มิใช่ผู้ที่ให้ชีวิตแก่ผู้ป่วยอีกต่อไป สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ต้องแก้ไข มิฉะนั้นแพทย์จะทำงานไม่ได้ สถาบันแพทย์ไทยจะล่มสลาย รามาริบัติซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมแพทย์อันกว้างขวางก็จะอยู่ไม่ได้เช่นเดียวกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นซับซ้อนมาก แต่คงจะแบ่งได้เป็น 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ

1. การเรียนการสอนเปลี่ยนไป การบรรยายที่มากขึ้น บทบาทของผู้ป่วยเป็นเพียงตัวประกอบมิใช่ “ครู” อีกต่อไป

นักศึกษาขาด “ครูแพทย์” ที่เป็นแบบอย่างในความรักเมตตาห่วงใยผู้ป่วย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยและแพทย์หายไป เมื่อขาดความสัมพันธ์ที่ดี การรักษาพยาบาลไม่ได้ผลก็มีการฟ้องร้องเกิดขึ้น

2. สังคมของวัตถุนิยม ซึ่งพุ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้ก้าวเข้ามาในชีวิตแพทย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในสังคมด้วย ปัจจัยเกี่ยวข้องหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อแพทย์ เช่น โรงพยาบาลเอกชน ผลประโยชน์จากบริษัทยาข้ามชาติ สิ่งเหล่านี้ทำให้การปฏิบัติงานของแพทย์ตามรอยพระยุคลบาทมีความยากลำบาก ความจริงแพทย์เป็นปัญญาชน เป็นผู้นำสังคม ต้องมีสติปัญญาพิจารณาในสิ่งที่ตนเองกระทำ และต้องมีธรรมะอันสุจริตในการประกอบวิชาชีพ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นแพทย์ที่แท้จริง

รามาริบัติจะไปทางไหน?

รามาริบัติมาถึงทางสองแพร่งที่ต้องเลือก รามาริบัติจะกลับไปทางเก่าที่ดำรงความเป็นเลิศในทุกอย่าง โดยเฉพาะการบริการ การผลิตแพทย์ และการวิจัย หรือรามาริบัติจะเอนเอียงไปตามกระแสสังคมปัจจุบัน อาจารย์รามาริบัติในปัจจุบันจะต้องเป็นผู้เลือก

ในฐานะของอาจารย์รามาริบัติซึ่งเคยใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าในสถาบันแห่งนี้ ยังคงรักและผูกพันกับรามาริบัติอยู่เสมอ ดิฉันมีความหวังว่า รามาริบัติจะเป็นสถาบันที่คงความเป็นเลิศในทุกๆ ด้าน มีอาจารย์แพทย์ที่ปฏิบัติงานด้วยธรรมะแห่งวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์แพทย์ ผลิตผลของรามาริบัติจะมีชื่อเสียงขจรขยายไปทุกแห่ง และรามาริบัติจะเป็นสถาบันที่เป็นที่พึ่งสำหรับประชาชน เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยตลอดไป